

Preek over Ruth 3,1-9 – Ruth, de dienstmaagd van haar Heer

Orde van dienst

Voorzang: Gezang 145
Votum en Groet
Zingen: Gezang 66, 1 en 3
Zingen: Gezang 540 (Opwekking)
Lezing van de wet of vermaning uit het Nieuwe Testament
Zingen: Psalm 86, 1 en 2
Gebed om het licht van de Geest
Lezen: Leviticus 25,23-28 en Marcus 10,42-45
Zingen: Gezang 151
Verkondiging van Ruth 3,1-9
Zingen: Psalm 72, 2 en 4
Dankzegging en voorbeden
Collecte
Zingen: Gezang 28, 1 en 3
Zegen

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!
Wubbo stak vanmorgen de eerste Adventskaars aan.
Want vandaag is het alweer de eerste zondag van Advent.
En na de vierde zondag van Advent vieren we weer Kerst.
Op Kerst volgt in het voorjaar de lijdenstijd met Goede Vrijdag.
Dan komt Pasen.
Daarna Hemelvaartsdag en Pinksteren.
Dan hebben we een hele zomer en een hele herfst geen feesten meer.
Dat sluiten we af met de laatste zondag van het kerkelijk jaar.
En dan is het opnieuw Advent.

Draaien we niet alsmaar in een kringetje rond?
Komen we eigenlijk wel verder?
Komen we nog ergens uit?
Of draaien we maar rond en rond en rond?
Draaien we niet dol?

Voor wie zich laat leiden door het bijbelse verhaal is dat beslist niet het geval.
Voor gelovige kinderen van God is de geschiedenis een lijn.
Geen cirkel, maar een lijn.
We komen ergens vandaan.
En we gaan ergens naar toe.
We zijn op weg naar het Koninkrijk van de vrede.

Dat zou je niet zo zeggen.
Alles vloekt daar tegenin.
Het lijkt inderdaad of we doldraaien in de vicieuze cirkel van het kwaad.
Maar ons geloof geeft ons hoop dat er toekomst is.
Advent – dat betekent: er komt wat op ons toe.
Er komt Iemand naar ons toe.
Jezus Christus, de Koning van het rijk van de vrede, is naar ons op weg.

En als dat uw geloofsovertuiging is, dan stempelt dat uw leven.
Dan staat alles wat u doet in het teken van die toekomst.
En hoe ingrijpend dat kan zijn, dat kan de geschiedenis van vanmorgen ons duidelijk maken.

Ja, het komt er dan wel op aan dit verhaal op zijn juiste waarde te schatten.
Bij het lezen van dit hoofdstuk kunnen er heel wat misplaatste gevoelens en gedachten boven komen.

Voor je het weet hebben we van Naomi en Ruth een volkomen verkeerd beeld.

Want lijkt Naomi geen slimme, oude koppelaarster?

Een sluwe vrouw, die speculeert op Boaz' gevoeligheid voor vrouwelijk schoon, zeker nadat hij zijn buik volgegeten heeft en ook nog een flinke neut op heeft?

Is ze er niet berekenend op uit via Ruth haar doel te bereiken: een onbezorgde oude dag in het huis van een schatrijke schoonzoon?

En Ruth – gaat zij niet te werk als de kordate, jonge weduwe, die nergens voor terugschrikt om maar een uitstekende partij aan de haak te slaan?

Deze geschiedenis kan heel gemakkelijk worden gelezen als het verhaal van een pikant nachtelijk avontuur.

Als je het zou filmen zou het zeker goed zijn voor een paar prikkelende, erotische scènes.

Maar dan zitten we er wel mijlenver naast.

Hier is totaal iets anders aan de hand.

Want dit is een verhaal van verrassende gehoorzaamheid aan Gods goede wetten.

Een verhaal van zelfverloochenende liefde en van uiterst tere fijngevoeligheid.

Hier zien we kinderen van God op hun best, op zoek naar elkaars welzijn.

En daarbij voegen ze zich naar de wil van hun genaderijke Verbondsgod.

Laten we maar weer beginnen bij het begin: het gesprek tussen Naomi en Ruth.

En vergelijk dan het begin van c. 3 eens met het begin van c.2.

Wat een verschil!

Daar een gelaten Naomi, die alle initiatief aan Ruth laat.

Die niets anders weet te zeggen dan: *Je doet maar!*

Apathisch en passief laat ze de dingen op zich af komen.

Maar nu!

Wat een activiteit!

Naomi is wakker geschud.

Dat heeft de vriendelijkheid van Boaz gedaan.

Naomi bruist weer van energie.

Ze zit vol plannen.

Plannen voor Ruth.

En die hebben alles met Boaz te maken.

Reken maar dat ze daar heel de tijd van de gerste- en tarweoogst duurde in gedachten mee bezig is geweest.

Toen Ruth die eerste dag van Boaz' veld thuiskwam – uitgerekend van alle akkers rondom Bethlehem van zijn land – schoot het door haar heen: *Die man is één van onze lossers!* (2,20)

Ja, dat moet ik wel even uitleggen.

Want hier krijgen we te maken met een bijzonder stukje wetgeving van Israël.

In dit verhaal spelen twee wetten van Israël een speciale rol.

Nl. de wet op de lossing en de wet op het zwagerhuwelijk.

Allereerst de wet op de lossing.

Toen Israël het beloofde land was binnengekomen had iedere familie een stuk land ontvangen, een eigen erfdeel.

Maar niet als eigendom!

Nee, als bewijs van Gods liefde.

Die grond was onderpand van Gods gunst.

De enige, eigenlijke eigenaar van de akkers, de weiden en de boomgaarden was God zelf.

En zijn volk had in wezen slechts het vruchtgebruik.

Nu, in verband daarmee had God wetten gegeven, die moesten voorkomen dat enig stuk land ooit definitief in vreemde handen over zou gaan.

Wanneer een Israëliet zich gedwongen zag om zijn grond te verkopen, dan was het familielid dat hem het naast stond verplicht dat voor hem terug te kopen.

Op die manier kon het erfdeel toch in de familie blijven.

Dat was de wet op de lossing.

En dan die andere wet, de wet op het zwagerhuwelijk.

Want God wilde niet alleen voorkomen, dat een familie haar grondbezit verloor. God waakte er ook voor dat niet ooit een stuk land zijn eigenaar zou verliezen.

Daarom, wanneer een weduwe kinderloos achterbleef, en zo het geslacht dreigde uit te sterven, dan rustte op de broer van de gestorvene de plicht de weduwe te trouwen.

En de eerste zoon uit dit huwelijk gold wettelijk als de zoon van de overledene en trad in al zijn rechten.

Het familiebezit was voor hem.

Waarom was dat zo belangrijk: het behoud van de grond voor een familie en het voortbestaan van een familie op zo'n speciaal stuk grond?

Dat had alles te maken met de toekomst.

God was met Israël een avontuur begonnen.

God was met de stammen en geslachten van Israël op weg gegaan naar zijn toekomst vol van heil.

En God wilde onderweg geen stam en geen geslacht verliezen.

Hij wilde ze allemaal meenemen naar het Koninkrijk van zijn vrede.

Dat zat achter die wetten.

Naomi had lang gedacht, dat zij buiten de boot viel.

Ze was haar man kwijt en haar beide zonen.

En ze was de grond kwijt, die haar erfdeel was.

En zo dreigde ze het zicht op toekomst te verliezen.

Israël ging verder op de weg naar het Koninkrijk van de vrede.

Maar zij en het nageslacht van Elimelech zouden daar niet meer in delen.

Maar toen ze hoorde dat Ruth op de akker van Boaz terecht gekomen was, toen begon er weer hoop te gloren in haar hart.

En als dan de oogst voorbij is, is de tijd van handelen gekomen.

Naomi wil rust zoeken voor Ruth (vs. 1).

We horen hier Naomi dezelfde woorden gebruiken als in c. 1,9.

Maar toen meende ze nog dat Ruth die rust zou kunnen vinden in Moab.

Een zwagerhuwelijk in Kanaän verwierp Naomi toen nog fel en bitter als een onmogelijke mogelijkheid.

Maar inmiddels heeft Naomi ontdekt dat bij God niets onmogelijk is.

Wijst alles niet in de richting van een huwelijk tussen Ruth en Boaz?

En dan komt Naomi met het plan, tot in onderdelen uitgedacht, hoe Boaz inderdaad tot zo'n huwelijk te brengen is.

Je vraagt je af waarom dat zó moet?

Waarom zo'n nachtelijk avontuur met alle risico's van dien?

Waarbij toch ook Ruths eer op het spel komt te staan?

Waarom Boaz niet recht op de man af gevraagd?

Had Naomi dat niet beter kunnen doen?

Maar in de eerste plaats was Boaz het niet verplicht.
Uit vs. 12 blijkt dat er nog een lossers was, die er meer voor in aanmerking kwam.
Naomi zei in 2,20 dan ook terecht dat hij één van de lossers was.

Bovendien, denk eens in: een rijke boer vragen of hij een huwelijk wil overwegen met een vrouw, die op zijn akker aren raapt.

Om nog maar te zwijgen over de moabietische afkomst van Ruth.

Nee, Naomi zoekt een meer subtiele weg.

Eigenlijk doet ze niet meer dan het Boaz in overweging geven.

Via Ruth.

Maar niet zonder Ruth en buiten haar om.

Ze legt haar plannen ter goedkeuring aan haar schoondochter voor.

Ruth moet zelf bewust de weg van Gods geboden willen gaan.

En dan blijkt opnieuw hoe Ruth echt lid van Gods volk geworden is.

Ze is nog maar pas bij de kerk.

Maar ze toont een liefde voor God en zijn volk, waar ieder geboren kerklid een voorbeeld aan kan nemen.

Destijds zei ze tegen Naomi: *Uw God is mijn God!* en ook: *Uw volk is mijn volk.*

Nu, eerst heeft ze geprofiteerd van de rechten die het lidmaatschap van dat volk haar bood (aren rapen).

Maar nu schrikt ze er niet voor terug ook haar verplichtingen tegenover dat volk en de God van dat volk op zich te nemen.

Zelfs wanneer dat offers van haar vraagt.

Ja, zelfs het offer van haar leven.

Inderdaad, het offer van haar leven!

Want laten we ons niet verkijken op dit huwelijk.

Laten we het maar niet al te romantisch voorstellen.

Op zichzelf genomen was dit huwelijk voor Ruth echt zo aantrekkelijk niet.

De eerste die dat wel door heeft is Boaz zelf.

In vs. 10 zegt hij dat ze in zeker opzicht beter af was geweest met een jonge vent.

Want Boaz mag dan wel heel vriendelijk zijn, hij kon wèl haar vader zijn.

Bovendien, wie zegt dat hij al niet getrouwd wás?

En dat Ruth als tweede vrouw met de mindere positie van een bijvrouw genoeg zou moeten nemen?

Nee, zo voor de hand ligt dit huwelijk echt niet voor Ruth!

Toch gaat Ruth akkoord.

Ze doet wat Naomi vraagt.

Ze gaat naar Boaz in dienst van Elimelechs geslacht, van Juda, van Israël.

Ze gaat in dienst van Israëls heilsverwachting.

En zo gaat ze in dienst van God zelf, die haar een plaats gaf in dit volk, opdat ook uit haar zijn volk zou worden gebouwd.

Ze gaat in gehoorzaamheid aan de geboden die gelden binnen het volk van God.

Ruth blijkt uit het goede hout gesneden om stammoeder van Jezus te worden.

Ik denk aan Maria, die van Gabriël de moeilijke opdracht kreeg om de ongehuwde moeder van de Heiland te worden.

En Maria antwoordde: *Zie, de dienstmaagd van de Heer, mij geschiede naar uw woord.*

Zo maakt Ruth zich dienstbaar, met ziel en lichaam, aan het plan van God met Israël en met de wereld.

Dat plan, dat uitliep op de komst van Hem, die zei: *De Zoon des mensen is niet gekomen om zich te laten dienen, maar om te dienen.*

Met de gezindheid van haar grote Zoon heeft ze zich gevoegd naar de wil van God.

Nee, Ruth heeft beslist niet gewéten dat ze zo'n grote zaak diende.
Maar onze bewondering voor haar is er alleen maar groter om.
Ze kan het immers niet hebben gedaan om de eer moeder van de Messias te kunnen worden?
Integendeel, ze zet haar eer op het spel door zelf Boaz ten huwelijk te vragen.
Want als Boaz eens weigerde?

Maar Ruth heeft dit risico om verworpen te worden bewust gelopen.
Ze heeft eigen verlangens opzij gezet.
Ze heeft niet bewust een huwelijk gezocht met iemand van haar leeftijd.
Ze heeft zich niet laten leiden door de stem van haar bloed en evenmin door koele berekening.
Ze zocht voor alles het Koninkrijk van God en zijn gerechtigheid.

Hoe doen jullie dat, jongens en meisjes?
Hoe doen jullie dat als je verliefd wordt?
Vorige week sprak mijn collega en zwager ds. Busstra daar ook al over.
Hebben jullie ook ter harte genomen wat hij toen zei over het huwelijk en de voorbereiding op het huwelijk?
Geloof maar gerust dat God, die vanaf het begin man en vrouw voor elkaar geschapen heeft, er plezier in heeft als jullie de liefde ontdekken.

Maar in hoeverre denken jullie zelf in deze dingen aan God?
En wel zo dat Hij zijn plezier in jullie samengaan behoudt?
Staat de wil van God voorop bij de keuze van de jongen of het meisje met wie je misschien ooit trouwen wilt?

Nee, zulke dingen als van Ruth gevraagd werden, zullen vandaag van jullie niet gauw verwacht worden.
Maar op één punt is er geen enkel verschil: je moet in je huwelijk samen met de ander God kunnen dienen.
Je moet toch wel met hem of haar over de HERE kunnen praten.
Samen kunnen zoeken in Gods Woord naar wat Hij wil.
Samen al de dingen van je leven in gebed bij de HERE kunnen brengen.

Je moet er ook samen naar kunnen zoeken hoe je in gehoorzaamheid aan God je brood verdient, je inkomen besteedt, je kinderen opvoedt, je plaats in de wereld en in de kerk inneemt, enz.
Hoe kun je in dit alles Gods zaak in deze wereld dienen – dát is het eerste waar je naar moet vragen bij de keus van je toekomstige echtgeno(o)t(e).

En alle andere dingen: een mooi bekkie, een sportief figuur, een goeie baan, e.d. – als het erop aan komt zijn die van ondergeschikt belang.
Ook hier geldt: *Zoekt eerst het Koninkrijk van God, d.w.z. hou voor alles rekening met God.*
Laat daaraan alles ondergeschikt blijven.
Ook je gevoelens, je verliefdheden.
De stem van God hoort altijd sterker te blijven dan de stem van het bloed.

Ruth legt die stem van het bloed het zwijgen op.
Die nacht gaat ze naar de akker van Boaz.
Ze wacht tot het wanneren, het scheiden van kaf en koren, voor die avond voorbij is.
Dat gebeurde 's avonds, omdat dan de wind voor dit werk het meest gunstig was.
Vanuit een verborgen schuilplaats houdt ze in de gaten wanneer Boaz na gedane arbeid eet en drinkt en eindelijk slapen gaat en waar.
Boaz gaat niet naar huis, maar hij blijft op het veld om in eigen persoon zijn oogst te

bewaken.

En dan, als hij vast in slaap is, komt Ruth heel voorzichtig dichterbij en kruipt aan het voeteneind bij hem onder zijn deken.

Ja, wat moet je daar nu van denken.

Een jonge vrouw, die zomaar bij een man onder de deken kruipt!

Wanneer dit verhaal zich vandaag zou afspelen zou het niet anders verstaan worden dan als het uitlokken van een liefdesavontuurtje.

Misschien zou je zelfs het woord prostitutie kunnen gebruiken.

Is dit nog wel netjes?

Maar geldt hier niet het spreekwoord: *Zoals de waard is verdenkt hij zijn gasten?*

Wij, in onze oversekste samenleving, kunnen zo'n geschiedenis als deze haast niet meer met zuivere ogen en reine gedachten lezen.

Maar zijn we daarmee niet zelf geoordeeld?

En niet Ruth?

We kunnen ons in ons oordeel over Ruths gedrag maar het beste laten leiden door iemand uit die eigen tijd.

Iemand die bewezen heeft bijzonder eerbiedwaardig te zijn.

Ik bedoel Boaz zelf.

Door wat Ruth die nacht doet, daalt ze zeker niet in Boaz' achting.

Integendeel, ze stijgt er nog in.

Als Boaz midden in de nacht uit zijn slaap opschrikt, merkt hij dat er iemand bij hem onder de deken ligt.

Een vrouw!

Wie ben je?

Wat kom je doen?

Wat is dit allemaal?

En dan klinkt zachtjes het antwoord: *Ik ben Ruth, uw dienstmaagd.*

Och, eigenlijk hoeft ze dan al niets meer te zeggen.

Haar gedrag spreekt boekdelen.

Door onder zijn deken te gaan liggen zegt ze: *Boaz, ik zou graag als vrouw het leven tot in de slaap met je delen.*

Maar door te gaan liggen aan zijn voeteneind zegt ze ook: *Ik heb eigenlijk geen recht op die plaats.*

Heel haar houding is een nederig verzoek om haar dit recht te verlenen.

En haar woorden zijn hiermee geheel in overeenstemming: *Spreid uw vleugel, d.w.z. de zijkant van uw mantel, over mij heen.*

Dat is een duidelijke herinnering aan Boaz' eigen woorden, die eerste morgen toen zij op zijn akker was (2,12).

Toen had Boaz immers gezegd, dat ze was komen schuilen onder de vleugelen van Israëls God.

Zo kom ik nu bij u, zegt Ruth.

Ook hiermee beveelt ze zich volkomen in Boaz' hoede en bescherming aan.

Want u bent de lossen.

Prachtig is dat!

Boaz had toen de bede uitgesproken dat Ruth bescherming bij de God van Israël zou mogen vinden.

En nu vraagt Ruth aan Boaz om dan zelf de verantwoordelijkheid op zich te nemen die bescherming ook concreet te maken.

Want u bent de lossen, zegt Ruth tegen Boaz.

Wist u dat in de latere profetieën, met name die van Jesaja, dit een veel gebruikte naam voor God is geworden?

God, Israëls Lossen.

God, die zich ontfermt over zijn volk, dat zijn erfdeel is kwijt geraakt door eigen schuld.

God, die voor het doodlopende geslacht van Abraham weer nieuwe mogelijkheden vindt.

God, de Lossen, de Ver-Lossen van zijn volk.

Dat beeld is duidelijk ontleend aan de wet op de lossing.

Dan rijst voor ons op het beeld van Gods Zoon, de Christus, de Lossen bij uitstek!

Hij die gekomen is om ons te garanderen de onverstoerbare rust en geborgenheid van het Koninkrijk van de vrede.

Nee, Ruth heeft het niet geweten.

Maar haar zelfverloochenende liefde voor Naomi en haar overgave aan Naomi's plannen om nog nageslacht voor Elimelech te verwekken heeft de weg gebaad voor de komst van de Koning van het Rijk van de vrede.

Ruth heeft begrepen dat we op weg zijn naar dat rijk.

En dat heeft heel haar doen en laten gestempeld.

Laten ook wij ons leven daarop richten.

AMEN